

Panium - Nomer Tiga

Wahyu lan Wektu Kang Katetepake: Sawijining Padanan Kenabian

Jeff Pippenger

2025-02-28

Pasemon bab sepuluh prawan iku kaulang maneh temenan tembung demi tembung ing sajarahing wong satus patang puluh papat ewu. Habakuk pasal loro negesaké inti pasemon iku nalika mratelakaké wahyu sing ngandika ing wekasan.

Aku bakal ngadeg ing panggonan pangawasanku, lan ngadeg ana ing menara, lan bakal nyawang kanggo ndeleng apa kang bakal dipangandikakake marang aku, lan apa kang kudu dakwangsuli nalika aku ditegor. Pangéran banjur mangsuli marang aku lan ngandika, Tulisen wahyu iku, lan cethakna ana ing loh-loh, supaya sing maca bisa mlayu. Amarga wahyu iku isih kanggo wektu kang wis katetepake, nanging ing pungkasané bakal ngandika lan ora bakal goroh; sanadyan kaya-kaya suwé, tetepa ngentèni iku; amarga mesthi bakal kelakon, ora bakal kèndel. Lah, nyawané wong kang gumunggung iku ora bener ana ing njero dhèwèké; nanging wong mursid bakal urip marga saka pracayané. Habakuk 2:1-4.

Ayat kaping pitulikur saka Daniel sewelas uga ngenali “wektu kang wus katetepake.”

Lan atiné raja loro iki bakal tumuju marang piala, lan padha bakal ngucap goroh ana ing sawijining méja; nanging iku ora bakal kasil, awit wekasané isih bakal tumeka ing wektu kang wus katetepaké. Daniel 11:27.

“Panguninga” kang ditetepaké déning Roma iku kanggo “wektu kang wus katemtokaké,” lan loro ratu kang atiné ngarah marang piala sarta padha ngucap goroh ana ing sawijining méja, iku nandhani sawijining tenger dalan kenabian kang teka sadurungé panguninga mau “ngandika.” Sadurungé wektu kang katemtokaké, loro ratu padha ngucap “goroh,” lan nalika panguninga mau ngandika ing wektu kang katemtokaké, iku ora goroh. Wektu kang katemtokaké iku yaiku undhang-undhang Minggu ing Amerika Sarékat, lan patemon ana ing méja mau nandhani wiwitané sawijining mangsa kenabian. “Panguninga” mau kaleksanan ing sajarah nalika undhang-undhang Minggu, nanging iku wis ditetepaké sadurungé undhang-undhang Minggu. Iki cetha, amarga para setya didhawuhi ngentèni panguninga mau, lan padha didhawuhi ngumumaké panguninga mau. Wong-wong mau ora bisa ngumumaké iku sadurungé kaleksanané panguninga mau manawa panguninga mau durung ditetepaké.

Yeremia makili wong-wong kang “nenteni” wahyu iku:

Dhuh Yehuwah, Paduka pirsas; Paduka élinga marang kawula, lan nggatekna kawula, lan malesna tumrap para wong kang nganiaya kawula; sampun ngantos kawula Paduka pendhet ing salebeting kasabaran Paduka: sumangga Paduka ngraosana bilih marga saka Paduka kawula sampun nandhang cacad. Pangandika Paduka kapanggih, lan kawula

dhahar; lan pangandika Paduka dados kabingahan lan kasukaning manah kawula; awit kawula kawastanan nganggo asma Paduka, dhuh Yehuwah, Allahing sakehing sarwa dumadi. Kawula boten lungguh ana ing pasamuwanipun para panyendha, lan boten melu bungah; kawula lungguh piyambakan marga saka asta Paduka: awit Paduka sampun ngebaki kawula kalawan nepsu. Kenging punapa laran kawula tanpa pedhot, lan tatun kawula boten saged waras, ingkang boten gelem dipulihaké? Punapa Paduka badhé dados tumrap kawula kados wong cidra, lan kados toya ingkang sirna? Mila mekaten pangandikaning Yehuwah, Menawi sira mratobat, Ingsun bakal mbalèkaké sira malih, lan sira bakal ngadeg ana ing ngarsaningsun: lan menawi sira misahaké barang ingkang aji saking ingkang asor, sira bakal dados kados tutukingsun: wong-wong iku padha bali marang sira; nanging sira aja bali marang wong-wong iku. Lan Ingsun bakal ndadosaké sira tumrap bangsa iki tembok prunggu kang santosa; lan wong-wong iku bakal perang nglawan sira, nanging ora bakal bisa ngalahaké sira: awit Ingsun nunggil karo sira kanggo nylametaké sira lan ngluwari sira, mangkono pangandikaning Yehuwah. Lan Ingsun bakal ngluwari sira saka tangané para wong duraka, lan Ingsun bakal nebus sira saka tangané para wong kang nggegirisi. Yeremia 15:15–21.

Hukum Minggu ing Amerika Serikat iku papan ing ngendi pralambang “eling” ditandhani. Ana ing kono Sabat, kang tansah kudu dieling-eling, dadi prakara pangujian pungkasan. Ana ing kono sundhaling Tirus, kang wis kalalèkaké, dielingaké manèh. Ana ing kono Gusti Allah ngélingi dosa-dosané Babil lan maringi paukuman ping pindho marang dheweke.

Tenger dalam ing papan panandha nalika pocapan dumunung iku yaiku hukum Minggu ing Amerika Serikat, amarga ana ing kana kéwan bumi “ngandika” kaya naga. Ing papan panandha sing padha, kuldi ing garis wangsitipun Balaam “ngandika.” Nalika Yohanes Pembaptis miyos, bapakipun, Zakharia, sing sampun kanthi ilahi dipunwatesi boten saged ngandika, “ngandika.”

Lan kedadéan mangkéné, ing dina kaping wolu wong-wong padha teka arep nyunat bocah iku; lan wong-wong mau arep nyebut dheweke Zakharia, manut jeneng bapakné. Nanging ibuné mangsuli lan ngandika: Ora mangkono; awit dheweke bakal kasebut Yohanes. Lan wong-wong mau padha matur marang ibuné: Ora ana siji waé saka sanak kadangmu kang diarani nganggo jeneng iku. Banjur wong-wong mau padha mènèhi pratandha marang bapakné, kepiyé karepé bocah iku dijenengi. Panjenengané banjur nyuwun papan tulis, lan nulis mangkéné: Jenengé Yohanes. Lan kabèh wong padha gumun. Sanalika tutuké kabukak, lan ilaté uwal, banjur panjenengané ngandika sarta memuji Allah. Lukas 1:59–64.

Nalika hukum Minggu ditetepaké ing Amerika Sarékat, tatu matènèni saka kapapaan waras, lan dheweke dadi karajan kaping wolu kang asalé saka pitu, nalika Amerika Sarékat, kang présidhèné Donald Trump iku présidhèn kaping wolu kang asalé saka pitu. Ing wektu kang padha, wong satus patang puluh papat èwu diangkat dadi panji. Wong satus patang puluh papat èwu iku pasamuwan kaping wolu kang asalé saka pitu. Nalika hukum Minggu, angka wolu ditandhani, lan ing dina kaping wolu Yohanes disunat lan Zakharia ngandika. Zakharia tegesé Gusti Allah wis “ngélingi.” Hukum Minggu iku palsuning Sabat sejati kang kuduné

“diélingi.” Nalika hukum Minggu, sundel Tirus “diélingi.” Ana ing hukum Minggu iku Gusti Allah “ngélingi” dosa-dosané Babilon lan ndobel paukimané.

Yeremia nggambarake wong-wong sing nandhang kuciwa kang kapisan lan sing ngenteni wahyu kang kasat mata kadi-kadi suwé kaleksanané. Dhèwèké nggambarake wong-wong setya sing dadi cangkemé Gusti Allah ing wektu kang wis katetepaké nalika wahyu iku muni lan ora ngapusi. Wahyu kang muni ing wektu kang wis katetepaké iku didhisiki déning loro raja sing padha goroh siji marang sijiné ana ing satabel. Kedadéan iku ndhisiki hukum Minggu lan mula dumadi ing sajarah Panium kaya kaandharaké ing ayat telulas nganti limalas, yaiku mangsa kang padha nalika “para perampoging bangsa” netepaké “wahyu.”

Lan ing jaman iku bakal ana akèh wong kang padha nglawan ratu saka kidul; uga para perampok saka bangsamu bakal ngluhuraké awaké dhéwé kanggo netepaké wahyu iku; nanging wong-wong mau bakal rubuh. Daniel 11:14.

Para “rampog” iku yaiku Roma, lan Roma ing dina-dina wekasan iku Katulik. Paus netepake wahyu iku, lan panjenengane nindakaké iku ing wektu sakdurunge hukum Minggu. Panjenengane nindakaké iku kanthi dadi panyuwun tengah ing perang Panium nalika Trump ngungkuli Putin. Perang iku dumadi ing taun 200 SM, taun sing padha nalika Roma kapir mlebu sajarah kenabian. Pompey Agung nelukaké Yerusalem ing taun 63 SM. Kedadeyan iki dumadi nalika kampanye ing Wétan, nalika dheweke campur tangan ing perang sipil antarané sedulur Hasmonea, Hyrcanus II lan Aristobulus II. Pompey nyengkuyung Hyrcanus II, ngepung Yerusalem, lan ing pungkasané ngrebut kutha iku sawisé pengepungan telung sasi. Iki nandhani pungkasaning kamardikan Yudea lan wiwitaning pangwasaning Roma ing dhaérah iku, kang ing tembé bakal dadi provinsi ing sangisoré pamaréntahan Roma.

Sadurunge angger-angger dina Minggu, paus campur tangan ing sajarah sing kagandhèng karo peperangan Panium. Nalika dhèwèké lumebu ing sajarah kenabian, katoné netepaké wahyu; wahyu sing isih bakal “ngandika” ing “wektu kang wus katetepaké” saka angger-angger dina Minggu ing USA. “Wahyu” sing katon kaya molor kuwi yaiku ramalan sing gagal, kang nandhani wiwitan mangsa tundha ing pasemon bab sepuluh prawan. Iki uga nandhani tekane malaékat kapindho saka telung malaékat ing Wahyu patbelas. Ramalan sing gagal, kang ngeteraké mlebu sawijining mangsa panantènan, lan panglipur supaya “ngentèni” kayektenané, sanadyan katon molor.

Ing sajarah Millerit, wektu ngentèni iku rampung ing pakempalan kémah Exeter wiwit tanggal 12 Agustus nganti tanggal 17, 1844. Sawijining kuciwa kang kadadèkaké déning ramalan kang gagal, kang ngirid mlebu sawijining mangsa ngentèni kang dirancang kanggo ngrampungaké watak ing rong golongan prawan, banjur katut déning panjelasan tumrap ramalan kang sadurungé gagal mau. Panjelasan ing Exeter mènèhi pratandha rinci-rinciné kang ana gandhengané karo wahyu mau nalika iku kalakon. Ciri-ciri kang padha uga bisa kacathet ing Matius bab nembelas, nalika Kristus nuntun para muridé menyang Kaisaréa Filipi. Wiwit ing titik iku lan sabanjuré, Kristus langsung mulang para murid bab apa kang

bakal kelakon ana ing salib.

Wiwit nalika iku Gusti Yesus wiwit nduduhaké marang para sakabate, yèn Panjenengané kudu tindak menyang Yérusalèm, lan nandhang akèh prakara saka para tuwa-tuwa, para imam kepala, lan para ahli Toret, lan dipatèni, sarta ditangèkaké menèh ing dina katelu. Matius 16:21.

Prakara iki kudu digatèkaké, manawa ayat sing nembe katuturé kuwi dumunung ana ing antarané wektu nalika Gusti Yésus nerangaké yèn Pétrus wis katuntun déning Roh Suci ing pangakuning dhèwèké marang Yésus minangka Sang Kristus, Putraning Allah sing gesang. Banjur nalika Kristus wiwit mulang wong-wong mau bab salib sing bakal rawuh, Pétrus nentang piwulang iku lan Kristus nyebut Pétrus minangka Sétan. Pesen sing kabikak nalika wahyu iku diteguhaké ngasilaké rong golongan wong kang nyembah, loro-loroné dilambangaké déning Pétrus.

Caesarea Philippi punika Panium, lan kaloronipun sami nuntun dhateng wekdal kang sampun katetepaken tumrap salib wonten ing garisipun Kristus, 22 Oktober 1844 wonten ing sajarah Millerite, lan undhang-undhang Minggu ing jaman sapunika. Panium, Caesarea Philippi, lan pakempalan kémah Exeter punika tenger dalan kenabian ingkang sami. Wonten ing tenger dalan punika sesanti dipantegaken kanthi dipunperangakenipun paus mlebet ing narasi. Pamanteganing sesanti punika ndhisiki wekdal kang sampun katetepaken, awit Caesarea Philippi ndhisiki salib, pakempalan kémah Exeter ndhisiki 22 Oktober 1844, lan Panium ing taun 200 SM ndhisiki Pompey ngrebat Yerusalem ing taun 63 SM. Sawetawis wekdal sadèrèngipun undhang-undhang Minggu ing Amerika Serikat, paus, ingkang dados wanita tuna susila saking Tirus, badhé mlebet kanthi kabuka ing sajarah kenabian. Nalika piyambakipun mekaten, sesanti punika dipantegaken.

Sesanti punika katetepaken wonten ing perang proksi kaping tiga saking pasal sewelas. Perang proksi ingkang kapisan nggambaraken perang proksi ingkang pungkasan, mila perang proksi ingkang pungkasan badhé gadhah sipat-sipat kenabian ingkang sami kaliyan ingkang kapisan. Raja kidul, ingkang kaajang wonten ing nama Vladimir, tegesipun panguwaosing komunitas, kasirnakaken lumantar satunggaling aliansi antawisipun paus lan présidhèning Amérika Sarékat. Paus pungkasan badhé dados kaping wolu ingkang asalipun saking pitu, minangka kasampurnaning Wahyu pitulas, lan présidhèn pungkasan ugi badhé dados kaping wolu ingkang asalipun saking pitu, mekaten ugi panji saking satus sekawan dasa sekawan ewu.

Ing wiwitan, sesambungan antarane paus lan présidhèn iku sawijining “aliansi rahasia,” lan aliansi présidhèn kaping wolu lan pungkasan karo paus uga bakal dadi “rahasia,” amarga ing mangsa iki sundel Tirus iku kanthi profètis “dilalèkaké.” Aliansi antarane Reagan lan Paus Yohanes Paulus II iku rahasia, nanging ing wektu kang padha paus dadi pasuryan sing paling gampang dingertèni ing bumi. Sing “dilalèkaké” ngenani sundel Tirus kang nindakaké jina karo kabèh raja ing bumi iku sawijining ciri tartamtu saka kapausan, kang nglumpukaké kabèh dosané menyang sajroning siji golongan pambrontakan. Ciri iku yaiku pangakuané

gréja-gréja Katulik marang “infallibility.” Kasunyatan iki penting banget supaya bisa katon cetha, mula saiki aku bakal nutup artikel iki nganggo sawijining bab saka Sister White. Kita bakal nerusaké garis-garis iki ing artikel sabanjuré, nanging nalika panjenengan maca bab ing ngisor iki saka The Great Controversy, élinga manawa meh saben anggota kabineté Trump iku Katulik Roma, kanthi campuran Pentakostalisme lan pangaribawa Franklin Graham sing tansah ana, wong kang bubar iki nyuwun supaya ana pandonga umum tumrap antikristus saka ramalan Kitab Suci.

“Kabébasaning Nurani Kaancam Nalika pasamuwan-pasamuwan utama ing Amerika Serikat, kanthi nyawiji ing bab-bab doktrin kang dicekel padha, bakal mangaribawani nagara supaya ngetrapaké paugeran-paugerané lan nyengkuyung pranatan-pranatané, mula Amerika Protestan bakal mbentuk sawijining citra tumrap hirarki Romawi, lan paukuman sipil marang wong-wong sing béda panemu ora bisa ora bakal banjur kelakon. “Lan nyebabaké bumi lan wong-wong kang manggon ana ing kono padha nyembah marang kéwan kang kawitan, kang tatuné kang agawe pati wis waras.” (Wahyu 13:12).”

“Saiki Romanisme dianggep déning wong-wong Protestan kanthi kawelasan sing adoh luwih gedhé tinimbang ing taun-taun sadurungé. Ing nagara-nagara ing ngendi Katulik ora dadi kakuwasan sing unggul, lan para penganut kapapaan njupuk tindak sing rukun supaya oleh pangaribawa, saya mundhak rasa ora nggatekake ngenani doktrin-doktrin sing misahake pasamuwan-pasamuwan reformasi saka hirarki kapapaan; panemu saya ngrembaka yèn, satemené, béda kita ing prakara-prakara wigati ora amba kaya sing wis dianggep, lan yèn sathithik wewaton saka pihak kita bakal nggawa kita marang pangerten sing luwih becik karo Roma. Ana mangsa nalika wong-wong Protestan ngugemi kanthi luhur kabébasaning ati nurani sing wis ditebus kanthi rega kang larang banget. Wong-wong mau mulang anak-anaké supaya sengit marang kapapaan lan nganggep yèn ngupaya karukunan karo Roma iku padha karo tumindak ora setya marang Gusti Allah. Nanging sepira amba bedané panemu-panemu sing saiki diucapake!”

“Para pambéla kapausan mratélakaké bilih gréja sampun dipitnah, lan jagad Protestan cenderung nampani pratelan punika. Kathah ingkang nyuwarakaké bilih boten adil menawi ngadili gréja jaman samenika miturut kanisthan lan kaabsurdan ingkang naté nandhani pamaréntahanipun nalika abad-abad kabodhoan lan pepeteng. Padha ngupakara ngapunteni kekejemanipun ingkang nggegirisi minangka asil saking kebiadabaning jaman punika lan ngaturaké alesan bilih pangaribawaning peradaban modern sampun ngowahi raos lan pamanggihipun.

“Punapa tiyang-tiyang punika sampun kesupen dhateng pratelan babagan boten saged kalepatan ingkang sampun dipunajeng-ajengaken dening kakuwasan ingkang gumedhé punika ngantos wolung atus taun? Dèrèng dipunlirwakaken, malah pratelan punika dipunteguhaken malih wonten ing abad kaping sangalas kanthi katetepan ingkang langkung cetha tinimbang sadèrèngipun. Awit Roma negesaken bilih ‘gréja boten naté klèru; lan miturut Kitab Suci, boten badhé naté klèru salaminipun’ (John L. von

Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, book 3, century II, part 2, chapter 2, section 9, note 17), kadospundi piyambakipun saged nilaraken asas-asas ingkang ngasta lampahipun wonten ing jaman-jaman kapengker?”

“Pasamuwan kepausan ora bakal tau nyerahaké tuntutané marang tanpa salah. Kabeh sing wis ditindakaké déning dheweke ana ing panganiaya marang wong-wong sing nampik dogma-dogmané, dianggep bener déning dheweke; lan apa dheweke ora bakal mbalèni tumindak-tumindak sing padha, manawa kalodhangan diwènèhake? Manawa watesan-watesan sing saiki dipasang déning pamaréntah-pamaréntah sekuler dibusak lan Roma dipulihaké manèh marang kakuwatané sing biyèn, mesthi bakal enggal dumadi urip manèh saka tirani lan panganiayané.”

“Satunggaling panulis ingkang misuwur ngandika mekaten bab sikap hirarki kepausan tumrap kabébasaning nurani, lan bab bebaya-bebaya ingkang mligi ngancam Amerika Sarékat amargi kasilipun kawicaksananipun: ‘Kathah tiyang ingkang gadhah kacenderungan nyandhangaken saben raos ajrih tumrap Katulik Roma ing Amerika Sarékat dhateng fanatisme utawi sifat kekanak-kanakan. Tiyang-tiyang mekaten boten mirsani wontenipun punapa kemawon ing watak lan sikap Romanisme ingkang memungsuhan pranata-pranata kabébasan kita, utawi boten manggihaken punapa kemawon ingkang ngemu pratandha wigati ing tuwuhing Romanisme punika. Mila, sumangga kita rumiyin mbandhingaken sawetawis prinsip dhasar pamaréntahan kita kaliyan prinsip-prinsip Gréja Katulik.’”

“Konstitusi Amerika Sarékat njamin kabébasaning nurani. Ora ana apa-apa kang luwih aji utawa luwih dhasar. Paus Pius IX, ing Surat Ensiklikipun tanggal 15 Agustus 1854, ngandika: ‘Piulang-piulang utawi ocean-ocean kang nistha lan klèru kanggo mbéla kabébasaning nurani iku kaluputan kang paling ngracun—wabah kang, ngungkuli kabèh liyané, paling prayoga diwedèni déning sawijining nagara.’ Paus ingkang sami, ing Surat Ensiklikipun tanggal 8 Désèmber 1864, ngucap anatema dhateng ‘wong-wong kang negesaké kabébasaning nurani lan kabébasaning ibadah agama,’ ugi dhateng ‘saben wong kang netepi bilih gréja boten kénging migunakaké paksaan.’”

“Nada khasipun Roma ing Amérika Sarékat boten nedahaken bilih wonten owah-owahaning manah. Piyambakipun sabar-tenggang ing wekdal piyambakipun boten gadhah daya. Uskup O’Connor ngandika: “Kabébasan agami namung dipun sahani ngantos kosokwangsulipun saged dipun lampahi tanpa bebaya tumrap jagad Katulik.” ... Uskup Agung St. Louis nate ngandika: “Bidah lan boten pitados punika kalepatan pidana; lan ing nagari-nagari Kristen, kados ta ing Italia lan Spanyol, umpaminipun, ing pundi sadaya rakyatipun Katulik, lan ing pundi agami Katulik dados pérangan ingkang hakiki saking paugeran nagari, punika dipun ukumi kados kalepatan-kalepatan sanèsipun.” ...”

“Saben kardinal, uskup agung, lan uskup ing Gréja Katulik ngucapaké sumpah kasetyan marang paus, kang ing jeroné kapacak tembung-tembung kaya mangkéné: ‘Para bidah, para skismatik, lan para pambrontak marang gusti kawula kasebut (yaiku paus), utawa marang para penerusé kang kasebut mau, bakal kawula aniaya lan kawula tandhingi

kanthi sakuwating daya kawula.’—Josiah Strong, *Our Country*, bab 5, par. 2–4.

“Pancen bener manawa ana wong-wong Kristen sejati ing pasamuwan Katulik Roma. Ewonan wong ing pasamuwan iku padha ngladèni Gusti Allah manut pepadhang sing paling becik sing padha duwèni. Wong-wong mau ora diparengaké ngakses Sabdané, mula padha ora bisa mbedakaké kayektèn. Wong-wong mau durung tau ndeleng béda antarané pangibadah saka ati sing urip lan rerangkening wangun-wangun lahiriah lan upacara-upacara waé. Gusti Allah mirsani jiwa-jiwa iki kanthi welas asih kang kebak lembut, amarga padha didhidhik ing sajroning pracaya sing mblusukaké lan ora maringi pepenak. Panjenengané bakal ndadèkaké soroting pepadhang nembus pepeteng kang kandel sing ngubengi wong-wong mau. Panjenengané bakal ngandharaké marang wong-wong mau kayektèn kaya anané ana ing Gusti Yesus, lan akèh wong isih bakal ngadeg bebarengan karo umaté Panjenengané.

“Nanging Romanisme minangka sawijining sistem saiki ora luwih selaras karo Injil Kristus tinimbang ing wektu-wektu sadurungé sajrone sajarahé.

Pasamuwan-pasamuwan Protestan ana ing pepeteng kang gedhé, menawa ora mangkono mesthiné padha bakal bisa nyumurupi tandha-tandha jaman. Gréja Roma jembar banget ing rancangan-rancangane lan cara-carané tumindak. Panjenengané migunakaké saben upaya kanggo ngluwihi pangaribawané lan nambahi kakuwatané minangka ancang-ancang tumrap sawijining pasulayan kang sengit lan temenan, kanggo ngrebut manèh pangwasané marang donya, kanggo netepaké manèh panganiaya, lan kanggo mbatalaké kabèh kang wis ditindakaké déning Protestantisme. Katulik saya ngrembaka ing saben sisih. Delengen saya tambahé cacah gréja-gréja lan kapel-kapelé ana ing nagara-nagara Protestan. Delengen sepira misuwuré pamijining kolese-kolese lan seminari-seminariné ing Amerika, kang akèh diprayogakaké déning wong-wong Protestan. Delengen tuwuhing ritualisme ing Inggris lan kerepé ana sing ninggalaké golongané kanggo mlebu ing barisan kaum Katulik. Perkara-perkara iki kuduné nggugah rasa kuwatir tumrap kabèh wong kang ngajèni prinsip-prinsip Injil kang murni.”

“Para Protestan wis ngowahi lan nglindhungi kapapaan; padha wis nindakaké kompromi lan maringi konsesi kang para papis piyambak padha gumun ndelengé lan ora bisa mangertèni. Wong-wong padha meremaké mripat marang watak sejati Romanisme lan marang bebaya-bebaya kang kudu diwaspadai saka kaunggulan kakuwasané. Umat perlu diugemi supaya tangi lan nglawan majuning mungsuh kang paling mbebayani iki tumrap kamardikan sipil lan kamardikan agama.

“Akeh wong Protestan nganggep yèn agama Katulik iku ora narik kawigatèn lan yèn pangibadahé mung puteran upacara sing garing lan tanpa teges. Ing kéné wong-wong mau klèru. Sanadyan Romanisme dhedhasar panipuan, iku dudu akal-akalan sing kasar lan grusah-grusuh. Ibadah agama Gréja Roma iku sawijining upacara sing banget ngesanké. Pamedharé sing megah lan ritus-ritusé sing khidmat ngrebut pangrasa indrané rakyat lan mbisukaké swarané akal budi lan ati nurani. Mripat kasengsem. Gréja-gréja sing agung, prosesi-prosesi sing nggegirisi, mesbèh-mesbèh emas, papan suci sing kapethak permata, lukisan-lukisan pilihan, lan ukiran-ukiran sing endah banget

nyandhak marang tresnané wong marang kaéndahan. Kuping uga kaiket. Musiké ora ana sing ngluwihi. Swara sugih saka organ sing nadané jeru, campur karo mélodi saka akèh swara nalika kumandhang ngliwati kubah-kubah sing dhuwur lan gang-gang antarané jejer pilar ing katedral-katedralé sing agung, mesthi ngesanké batin kanthi rasa ajrih lan pakurmatan.”

“Kamulyan lahiriah, kamegahan, lan upacara-upacara iki, kang mung nggeguyu pepénginaning jiwa kang gerah marga saka dosa, iku dadi bukti tumrap bosoké batin. Agamané Kristus ora mbutuhaké daya-pikat kang kaya mangkono kanggo nduduhaké kaluhurané. Ing pepadhang kang sumunar saka salib, Kristen sejati katon mangkono suciné lan endahé, saéngga ora ana paésan lahiriah apa waé kang bisa nambahi regané kang sejati. Kaéndahaning kasucèn, yaiku roh kang lembah manah lan tentrem, iku kang aji ana ing ngarsané Allah.

“Kaprilaning gaya ora mesthi dadi pratandha saka pamikiran kang murni lan luhur. Pangertosan seni kang inggil, kalembutan pangraos kang alus, asring dumunung ing budi kang kadonyan lan kadagingan. Samubarang iku kerep dienggo déning Sétan kanggo nuntun manungsa supaya lali marang kabutuhaning nyawa, kelangan pandeleng marang urip kang bakal teka lan langgeng, nyingkiri Sang Pitulungané kang tanpa wates, lan urip namung kanggo jagad iki waé.

“Agama kang mung nggatekake bab-bab lahiriyah iku narik ati tumrap manah kang durung dianyari. Kamulyan lan upacara ibadah Katulik nduwèni daya nggodha lan nglirwakake kang nyihir, kang ndadèkaké akèh wong kasasaraké; lan wong-wong mau banjur nganggep Gréja Roma minangka lawanging swarga piyambak. Ora ana kang kebal marang pangaribawané kajaba wong-wong kang wis mantep ngadegé ing dhasaring kayekten, lan kang manahé wis dianyari déning Rohing Allah. Éwonan wong kang ora nduwèni kawruh pengalaman bab Kristus bakal katuntun kanggo nampani wangun-wangun kasalehan tanpa kakuwatané. Agama kang kaya mangkono iku pancèn trep karo apa kang dikarepaké déning wong akèh.”

“Panganggep greja manawa greja nduwèni hak kanggo maringi pangapura njalari para penganut Romanis rumangsa bébas kanggo nindakaké dosa; lan pranatan pangakuan dosa, tanpa kang pangapurane ora diwènèhaké, uga cenderung maringi kalonggaran tumrap piala. Wong kang sujud ana ing ngarepé manungsa kang wus tiba, lan kanthi pangakuan mbukak pikirane kang rahasia sarta angan-angane ing sajroning atiné, lagi ngremhaké kaluhuran kamanungsané lan ngasoraké saben naluri mulya ing nyawané. Nalika mbabar dosa-dosa uripé marang sawijining imam,—manungsa fana kang luput lan dosa, lan kerep banget wis rusak déning anggur lan hawa nepsu cabul,—ukurane bab watak dadi mudhun, lan minangka akibaté dhèwèké dadi kecemaran. Pangrasané bab Gusti Allah direndhahaké nganti dadi kaya kamanungsan kang wus tiba, awit imam iku ngadeg minangka wakilé Allah. Pangakuan kang ngasoraké iki, saka manungsa marang manungsa, iku sumber rahasia kang saka kono mili akèh piala sing ngregedi jagad lan nyepakaké jagad tumrap karusakan pungkasan. Nanging tumrap wong kang tresna marang pamuasan dhiri, luwih nyenengaké ngakoni marang sesama manungsa fana

tinimbang mbukak nyawané marang Allah. Tumrap sipat manungsa, luwih gampang ditampa nindakaké panebusing dosa tinimbang nilar dosa; luwih gampang nyiksa badan nganggo bagor, godhong jelatang, lan ranté kang nglarani tinimbang nyalib hawa nepsu kadagingan. Abot iku raké kang gelem ditanggung déning ati kadagingan tinimbang kudu sujud marang raké Kristus.

“Ana kaserupanan kang nggumunake antarane Greja Roma lan greja Yahudi ing wektu rawuhipun Kristus kang kapisan. Nalika wong-wong Yahudi kanthi ndhelik ngidak-idak saben asas angger-anggering Allah, ing laire padha atos lan tliti banget anggone netepi pranatan-pranatané, malah momotaké angger-angger iku kanthi tuntutan-tuntutan lan tradhisi-tradhisi kang ndadèkaké katresnan manut dadi nglarani lan abot. Kaya déné wong-wong Yahudi ngakoni ngormati angger-angger, mangkono uga para Romanis ngakoni ngormati salib. Padha ngluhuraké pralambang sangsaraning Kristus, nanging ing uripé padha nyélaki Panjenengané kang dilambangaké déning pralambang iku.”

Para penganut kepausan masang salib ana ing pasamuwané, ana ing altaré, lan ana ing sandhangané. Ing endi-endi katon pratandha salib. Ing endi-endi salib kuwi diajeni lan diluhuraké sacara lahiriah. Nanging piwulangé Kristus kasareman ing sangisoring tumpukan tradhisi-tradhisi tanpa teges, tafsiran-tafsiran palsu, lan tuntutan-tuntutan abot kang keras. Pangandikané Sang Juru Slamet ngenani wong-wong Yahudi kang fanatik, luwih manèh cocog kanthi daya kang luwih gedhé tumrap para pimpinan Gréja Katulik Roma: ‘Padha ngiket momotan-momotan abot lan abot digawa, banjur dilebokaké ana ing pundhaké manungsa; nanging wong-wong mau dhéwé ora gelem nggeser kanthi drijiné siji waé.’ Matius 23:4. Jiwa-jiwa kang sregep manut swaraning ati nurani dijaga tetep ana ing kahanan wedi kang tanpa kendhat merga sumelang marang bebenduning Allah kang kaina, déné akèh para pembesar gréja urip ana ing kemewahan lan kanikmatan hawa nepsu.

“Panyembahan marang arca lan reliqui, panyuwunan pitulungan marang para suci, lan pangluhuran marang paus iku piranti-pirantiné Iblis kanggo narik pikirané manungsa adoh saka Allah lan saka Putrané. Kanggo ngrampungaké karusakané, dhèwèké ngupaya ngingsaraké manungsa kanthi ngedohaké manahé saka Panjenengané kang mung lumantar Panjenengané iku wong bisa nemu kaslametan. Dhèwèké bakal ngarahaké wong-wong mau marang samubarang apa waé sing bisa nggantèni Panjenengané kang wis ngandika: ‘Padha mrénéa marang Aku, hé kowé kabèh sing kesel lan kabotan momotan, lan Aku bakal maringi kowé katentreman.’ Matius 11:28.

“Iki minangka upaya Satan sing tanpa kendhat kanggo nyalabarké watak Allah, hakekat dosa, lan prakara-prakara kang sajatiné dadi taruhane ing pasulayan gedhé iku. Akal-akalane nyuda rasa wajib marang angger-anggering Allah lan maringi manungsa kalonggaran kanggo tumindak dosa. Ing wektu kang padha, dhèwèké ndadèkaké wong-wong ngugemi pangrèwès palsu bab Allah, satemah padha nyawang Panjenengané kanthi wedi lan sengit, dudu kanthi katresnan. Kekejeman kang ana sajroning wataké dhéwé banjur dianggep kagungané Sang Pencipta; prakara iku kawujud ing sistem-sistem agama lan kaandharaké lumantar cara-cara pangibadah. Mangkono

pikirané manungsa dadi kabutakaké, lan Satan ngrebut wong-wong mau dadi agèn-agèné kanggo perang nglawan Allah. Lumantar pangrèwès kang wis dipilintir bab sipat-sipat ilahi, bangsa-bangsa kapir dituntun pracaya yèn kurban manungsa iku prelu kanggo ngamanaké sih saka Ketuhanan; lan kekejeman-kekejeman kang nggegirisi wis katindakaké ana ing sangisoré rupa-rupa wangun panyembahan brahala.

“Gréja Katulik Roma, kanthi nyawijèkaké wangun-wangun kapercayan kapir lan agama Kristen, lan, kaya dene kapir, mratélakaké wataké Gusti Allah kanthi klèru, wis nggunakaké laku-laku kang ora kurang kejem lan njijiki. Ing jaman kaluhuran kakuwasané Roma ana piranti-piranti panyiksa kanggo meksa wong supaya sarujuk marang piwulang-piwulangé. Ana cagak obong kanggo wong-wong kang ora gelem ngakoni tuntutan-tuntutané. Ana pembantaian kanthi ukuran kang ora bakal tau dimangertèni nganti kababar ana ing pangadilan. Para punggawa luhur gréja nyinaoni, ing sangisoré Iblis, gustiné, cara-cara kanggo nemokaké upaya kang bisa nuwuhaké panyiksa kang paling gedhé, nanging ora nganti mungkasi nyawané korban. Ing akèh prakara, prosès neraka iku diulang-ulang nganti tekan wates paling pungkasan saka daya tahane manungsa, nganti kodrat nyerah ing perjuangané, lan wong kang nandhang sangsara nampani pati minangka pangluwaran kang manis.

“Mangkono iku nasib para mungsuhé Roma. Déné tumrap para pandhèrèké, dheweke nduwèni piwulang paukuman lumantar pecut, lumantar kaliren kang ngentèkaké daya, lumantar panandhang badan ing saben rupa kang bisa kabayang, kang njalari ati lara lan jijik. Supaya oleh sih-rahmaté Swarga, para wong sing nindakaké panebusan dosa padha nglanggar angger-anggeré Allah kanthi nglanggar angger-anggering kodrat. Wong-wong mau diwulang supaya mecah sesambungan kang Panjenengané wis kawangun kanggo mberkahi lan nggawé bungah lakuné urip manungsa ana ing bumi. Pasareyan gréja ngandhut yutanan korban kang ngentèkaké uripé ana ing upaya tanpa guna kanggo ngasoraké raos tresna alaminé, kanggo nindhes, minangka prakara kang nyinggung Allah, saben pikiran lan raos welas asih marang sapepadhané.”

“Yèn kita péngin mangertèni kasangsaran atiné Iblis kang temen-temen, kang wis kaweca sajrone atusan taun, dudu ana ing antarané wong-wong sing durung tau krungu bab Gusti Allah, nanging ana ing tengah-tengah lan saindhenging jagading Kristen piyambak, kita mung perlu nyawang sajarah Romanisme. Liwat sistem pangapusan kang raseksa iki, pangéraning piala nggayuh ancasé, yaiku ndadèkaké Gusti Allah kataman orasurmatan lan manungsa kataman sangsara. Lan nalika kita weruh kepriyé dhèwèké kasil nyamar lan ngleksanakaké pakaryané lumantar para pamimpin pasamuwan, kita bisa luwih mangertèni sebabé dhèwèké nduwèni rasa sengit kang banget marang Kitab Suci. Yèn Kitab iku diwaca, sih-kawelasan lan katresnané Gusti Allah bakal kaudhar; bakal katon yèn Panjenengané ora nglèmèkaké marang manungsa siji waé saka beban-beban abot iki. Kabèh kang Panjenengané suwun mung ati kang remuk lan mratobat, roh kang andhap-asor lan mituhu. ”

“Kristus ora maringi tuladha ing gesangipun supados para priya lan wanita ngurung dhirinipun wonten ing biara-biara supaya dados pantès tumrap swarga.

Panjenenganipun boten naté mucal bilih katresnan lan welas asih kedah dipunpendhem. Manahing Juruwilujeng kebak luber katresnan. Saya caket manungsa nyedhaki kasampurnan moral, saya landhep raosipun, saya cetha pangertosanipun bab dosa, lan saya jero welas ashipun dhateng para ingkang nandhang sangsara. Paus ngakeni piyambakipun dados wakiling Kristus; nanging kados pundi watakipun menawi dipunbandhingaken kaliyan wataking Juruwilujeng kita? Menapa Kristus naté kawuningan nyerahaken manungsa dhateng pakunjaran utawi piranti panyiksa awit saking boten ngaturaken pakurmatan dhateng Panjenenganipun minangka Raja swarga? Menapa swantenipun naté kadangu ngukum pati dhateng para ingkang boten nampi Panjenenganipun? Nalika Panjenenganipun dipunremehaken déning tiyang-tiyang saking satunggaling désa Samaria, rasul Yohanes kebak bebendu, lajeng takon: ‘Gusti, menapa Paduka kersa kawula dhawuhaken geni tumurun saking swarga lan nglebur wong-wong punika, kados déné Elia sampun nindakaken?’ Gusti Yesus mirsani muridipun kanthi sih, lan negor roh kasaripun, pangandikanipun: ‘Putraning Manungsa rawuh boten supados nyirnakaken nyawaning manungsa, nanging supados nylametaken.’ Lukas 9:54, 56. Cetha sanget bentenipun kaliyan roh ingkang dipunwedalaken déning Kristus, yaiku rohing wakilipun ingkang ngakeni piyambakipun makaten.”

“Gereja Roma saiki ngetokaké pasuryan sing éndah marang jagad, nutupi cathetan kekejemané sing nggegirisi nganggo alesan-alesan pambéla. Dhèwèké wis ngagem sandhangan kaya Kristus; nanging tetep ora owah. Saben asas kapapaan sing wis ana ing jaman-jaman kapungkur, isih ana nganti saiki. Doktrin-doktrin sing dirancang ing jaman sing paling peteng isih tetep dicekel. Aja nganti ana wong ngapusi awaké dhéwé. Kapapaan sing saiki déning wong-wong Protestan kanthi mangkono siyap diajeni iku ya kapapaan sing padha, sing mrentah jagad ing jaman Reformasi, nalika para abdiné Gusti Allah ngadeg, kanthi ngadhepi bebaya nyawane, kanggo mbabar pialané. Dhèwèké nduwèni kesombongan lan pambagyan dhiri sing angkuh sing padha, sing biyèn nguwasani para raja lan para pangeran, lan ngakoni hak-hak kamulyan Allah. Rohé saiki ora kurang kejem lan otoriter tinimbang nalika dhèwèké ngremuk kamardikan manungsa lan matèni para suci kagungané Kang Mahaluhur.”

Kepausan iku temenan kaya kang wis dipratelakaké déning ramalan, yaiku murtadé jaman wekasan. 2 Tesalonika 2:3, 4. Iku dadi pérangan saka kawicaksanané kanggo ngagem watak kang bakal paling becik ngleksanani ancasé; nanging ing sangisoré pawakané kang owah-owahan kaya bunglon, dhèwèké ndhelikaké racun ula kang ora owah. “Kasetyan ora kena dijaga marang para bidah, utawa marang wong-wong kang dicurigai bidah” (Lenfant, volume 1, page 516), mangkono pangandikané. Apa kakuwasan iki, kang cathetané sajroning sewu taun katulis nganggo getihé para suci, saiki kudu diakoni minangka pérangan saka pasamuwané Kristus?

“Dudu tanpa alesan manawa pratelan wis diandharaké ing nagara-nagara Protestan yèn Katulik béda ora pati amba saka Protestanisme tinimbang ing jaman-jaman biyèn. Wis ana owah-owahan; nanging owah-owahan iku ora ana ing kapausan. Satemené Katulik mirib banget karo akèh pérangan saka Protestanisme sing saiki ana, amarga Protestanisme wis mangkono banget mlorot wiwit jaman para Reformator.

“Minangka pasamuwan-pasamuwan Protestan wus padha ngupaya sih-rahmaté jagad, katresnan palsu wus mbutakaké mripaté. Wong-wong mau ora weruh kajaba mung manawa iku bener yèn ngira becik tumrap samubarang kang ala, lan minangka akibat kang ora bisa diendhani, ing pungkasané wong-wong mau bakal pracaya manawa samubarang kang becik iku ala kabèh. Sarèhné tinimbang ngadeg mbélani iman kang sapisan wus dipasrahaké marang para suci, saiki wong-wong mau, upamané, malah kaya njaluk ngapura marang Roma marga saka panemuné kang dianggep ora welas asih tumrap dheweke, nyuwun pangapunten amarga kefanatikané.”

“Golongan gedhé, malah kalebu saka wong-wong sing ora nduwèni pangrêngkuh marang Romanisme, mung sathithik anggone mangertèni bebaya saka kakuwatan lan pangaribawané. Akeh sing negesaké manawa pepetenging budi lan moral sing nguwasani sajroning Abad Pertengahan ndhukung sumebaré dogma-dogmané, takhayul-takhayulé, lan panindhésané; lan manawa kapinteran sing luwih gedhé ing jaman modhèren, panyebaran kawruh sing umum, sarta tambah jembaré kabébasan ing prakara agama, ngalang-alangi bali uripé intoleransi lan tirani. Pikiran yèn kaanan kang kaya mangkono bakal ana ing jaman sing katone padhang iki malah digeguyu. Pancen bener yèn pepadhang gedhé—ing bab budi, moral, lan agama—lagi sumunar marang generasi iki. Ing kaca-kaca Sabdané Allah kang Suci sing kabukak, pepadhang saka swarga wis dipadhangaké marang jagad. Nanging kudu dielingi yèn saya gedhé pepadhang kang kaparingaké, saya gedhé pepetengé wong-wong sing mblénjani lan nampik pepadhang iku.”

“Panliten Kitab Suci kanthi pandonga bakal nedahaké marang para Protestan watak sejati kepausan lan bakal njalari wong-wong mau jijik lan nyingkiri iku; nanging akèh wong mangkono wicaksana ana ing pamrihé dhéwé nganti padha ngrasa ora mbutuhaké ngupaya marang Gusti Allah kanthi andhap-asor supaya padha katuntun menyang kayektèn. Senajan padha gumunggung ing pepadhangé, wong-wong mau padha ora mangertèni, becik Kitab-kitab Suci utawa pangwasané Gusti Allah. Padha kudu nduwèni sawenèh cara kanggo nenangaké kalbu, lan padha ngupaya marang apa kang paling ora kasukman lan paling ngasoraké. Apa kang padha karepaké iku sawijining cara kanggo nglalèkaké Gusti Allah kang bakal katampa kaya dene cara kanggo ngélingi Panjenengané. Kepausan pancèn cocog banget kanggo nyukupi kabutuhané kabèh wong iki. Iku wis siyap kanggo rong golongan umat manungsa, kang nyakup meh kabèh jagad—yaiku wong-wong kang arep kapitulungan marga saka kautamané dhéwé, lan wong-wong kang arep kapitulungan ana ing sajroning dosané. Ing kéné rahasia pangwasané.”

“Satunggaling dina pepeteng intelektual ingkang ageng sampun katuduhaken dados sarana ingkang nguntungaken tumrap kasilipun kapausan. Nanging badhé taksih kabuktèkakaken bilih satunggaling dina pepadhang intelektual ingkang ageng ugi sami nguntungaken tumrap kasilipun. Ing jaman-jaman kapengker, nalika manungsa boten gadhah pangandikanipun Gusti Allah lan boten gadhah kawruh bab kayekten, mripatipun katutupi, lan èwonan tiyang kapilut, awit boten ningali jaring ingkang kabèntang kanggé sikilipun. Ing generasi punika wonten kathah ingkang mripatipun

dados kesilauan déning padhanging spekulasi manungsa, ‘èlmu kawruh ingkang sinebat mangkono kanthi palsu;’ tiyang-tiyang punika boten ngraosaken ananing jaring punika, lan lumampah mlebet ing ngriku kanthi sarana ingkang sami gampilipun kados déné menawi mripatipun katutupi. Gusti Allah ngersakaken supados kakuwatan intelektual manungsa dipunugemi minangka peparing saking Sang Juru Nitahipun lan dipunginakaken ing pangibadahing kayekten lan kabeneran; nanging nalika kumingsun lan ambisi dipunemong, lan manungsa ngluhuraken téori-téoriné piyambak ngungkuli pangandianipun Gusti Allah, mila kapinteran saged nindakaken cilaka ingkang langkung ageng tinimbang kabodhoan. Mangkono ta, èlmu palsu ing jaman samenika, ingkang ngrusak iman dhateng Kitab Suci, badhé kabuktèn sami kasilipun anggènipun nyawisaken margi tumrap katampanipun kapausan, kanthi wujud-wujudipun ingkang nyenengaken, kados dene panyegahaning kawruh sampun naté mbikak margi tumrap kaluhuranipun ing Jaman Pepeteng.”

“Ing sajroning gerakan-gerakan kang saiki lagi lumaku ana ing Amerika Sarékat kanggo njamin tumrap pranatan-pranatan lan pakulinan-pakulinan gréja panyengkuyung saka nagara, para Protestan lagi lumampah ngetutaké tapak tilas para papis. Malah, luwih saka iku, wong-wong mau lagi mbukak lawang supaya kapausan bisa oleh bali ngrebut kaunggulan ana ing Amerika Protestan kang wis kelangan déningé ana ing Donya Lawas. Lan prakara kang maringi teges kang luwih jero marang gerakan iki yaiku kasunyatan yèn ancas pokok kang diarahaké iku yaiku pamaksanaan netepi pangayoman dina Minggu—sawijining pakulinan kang asalé saka Roma, lan kang diklaim déningé minangka tandha saka wewenangé. Iku yaiku roh kapausan—roh panyarujukan marang pakulinan donya, pangalembana marang tradhisi manungsa ngungkuli dhawuh-dhawuhing Allah—kang lagi nyrambahi gréja-gréja Protestan lan nuntun wong-wong mau tumuju nindakaké pakaryan kang padha, yaiku ngluhuraké dina Minggu, kaya kang wis ditindakaké kapausan sadurungé wong-wong mau.”

“Menawa pamaca kepéngin mangertèni sarana-sarana sing bakal digunakaké ing pasulayan sing enggal rawuh, cukup manawa dhèwèké nlusuri cathetan bab cara-cara sing biyèn dienggo déning Roma kanggo tujuan sing padha ing jaman-jaman kapungkur. Menawa dhèwèké kepéngin mangertèni kepriyé para papis lan para Protestan sing wus manunggal bakal tumindak marang wong-wong sing nampik dogma-dogmané, muga dhèwèké ndeleng roh sing diwedharaké déning Roma marang Sabat lan para pambélané.

“Dekret karajan, konsili umum, lan pranatan gréja sing disengkuyung déning kakuwatan sekuler iku dadi langkah-langkah kang ndadèkaké pésta kapir mau nggayuh kalenggahan kang kinormatan ing jagad Kristen. Tindakan umum kapisan kang meksa pangreksan dina Minggu yaiku angger-angger sing dipunundhangaké déning Konstantinus. (A.D. 321) Dekret iki mrentahaké supaya para wong kutha padha ngaso ing ‘dina srengéngé kang kinormatan,’ nanging para wong désa diidnaké nerusaké pagawean tetanèné. Sanadyan sajatiné iku pranatan kafir, angger-angger mau tetep ditindakaké déning sang kaisar sawisé panrimané nominal dhateng agama Kristen.”

“Amarga dhawuh karajan kabukten ora dadi gantine panguwasa ilahi kang nyukupi, Eusebius, sawijining uskup kang ngudi sih-rahmat para pangeran, lan kang dadi kanca raket sarta pangalembana istimewa tumrap Constantine, ngaturaké tuntutan yèn Kristus wis mindhahaké Sabat marang Minggu. Ora ana siji waé paseksen Kitab Suci kang diajokaké minangka bukti tumrap piwulang anyar mau. Eusebius piyambak kanthi tanpa disengaja ngakoni kasalahane sarta nuding marang para pangripta owah-owahan kang nyata. ‘Kabèh prakara,’ ujare, ‘apa waé kang dadi kuwajiban kanggo ditindakaké ing dina Sabat, iku kabèh wis kita pindhahaké menyang Dina Gusti.’—Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, kaca 538. Nanging alesan bab Minggu, sanadyan tanpa dhasar, dadi sarana kanggo ndadèkaké manungsa saya kendel ngidak-idak Sabaté Gusti. Kabèh wong kang kepéngin diajèni déning donya nampani dina riyaya kang populer mau.”

“Nalika kapapaan saya mantep mapan, pakaryan ngluhuraké dina Minggu diterusaké. Sawatara wektu wong-wong padha nindakaké pagawean tetanen nalika ora mèlu pasamuwan, lan dina kapitu isih dianggep minangka Sabat. Nanging alon-alon ana owah-owahan kang kaleksanan. Wong-wong kang nyekel kalenggahan suci dilarang maringi putusan ing prakara pasulayan sipil apa waé ing dina Minggu. Ora suwé sawisé kuwi, kabèh wong, saka drajat apa waé, dipréntah supaya ngendheg saka pagawean lumrah, kanthi ancaman dhendha tumrap wong merdika lan pecutan tumrap para abdi. Ing wektu sabanjuré katetepaké yèn wong sugih kudu diukum kanthi kelangan setengah saka bandhané; lan pungkasané, manawa isih tetep ndableg, wong-wong mau kudu digawé dadi batur-tukon. Golongan ngisor kudu nandhang pambuwangan langgeng.”

“Mukjijat-mukjijat uga disuwun supaya melu dipigunakaké. Ing antarané kaélok-an-kaélok-an liyané, kacarita yèn ana sawijining tani sing arep ngluku palemahané ing dina Minggu, nalika ngresiki walukuné nganggo wesi, wesi mau nempel kenceng ing tangane, lan suwéné rong taun dipikul mrana-mréné bebarengan karo dhèwèké, ‘nganti njalari lara lan wirangé kang banget gedhé tumrap dhèwèké.’—Francis West, Historical and Practical Discourse on the Lord’s Day, kaca 174.

“Banjur paus maringi pitedah supaya imam paroki ngélingaké para pelanggar dina Minggu lan nyuwun supaya wong-wong mau padha lunga menyang gréja lan ndedonga, supaya aja nganti ndhatengaké bilai gedhé marang awaké dhéwé lan para tangga-teparoné. Sawijining konsili gréjawi ngaturaké alesan, kang wiwit iku akèh banget dienggo, malah déning para Protestan uga, yèn awit ana wong-wong kataman bledhèg nalika padha nyambut-gawé ing dina Minggu, mula dina iku mesthi Sabat. ‘Cetha temenan,’ pangandikané para prelat, ‘sepira gedhéné bebenduning Allah tumrap panyepèlèkané wong-wong mau marang dina iki.’ Banjur katindakaké panyuwunan supaya para imam lan para menteri, para ratu lan para pangeran, lan sakèhé umat setya ‘ngginakaken sakèhé usaha lan kawigatosanipun supados dinten punika kapulihaké dhateng pakurmatanipun, lan, kanggé ngajèni agama Kristen, dipunestokaken kanthi langkung saleh ing wekdal-wekdal ingkang badhé rawuh.’—Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord’s Day, kaca 271.”

“Amarga panetepane konsili-konsili kabukti ora nyukupi, para panguwasa sekuler banjur dipunaturi supaya ngetokaké sawijining edhik kang bakal ndadosaké atiné rakyat kagèt lan wedi, sarta meksa wong-wong mau supaya ngendheg saka pagawean ing dina Minggu. Ing satunggaling sinode ingkang kalampahan wonten ing Roma, sadaya kaputusan sadèrèngipun dipunteguhaké malih kanthi kakiyatan lan kasakralan ingkang langkung ageng. Kaputusan-kaputusan punika ugi dipunlebetaké ing hukum grejawi lan dipunlampahaké déning panguwasa sipil ing saindenging meh kabèh nagari Kristen. (Delengen Heylyn, *History of the Sabbath*, pt. 2, ch. 5, sec. 7.)”

“Nanging anané ketiadaan wewenang Kitab Suci tumrap pangudiné dina Minggu nimbulaké rasa isin lan canggah kang ora sathithik. Wong-wong padha pitakon bab hak para guruné kanggo nyingkiraké pratélan Yehuwah kang cetha, ‘Dina kapitu iku Sabaté Pangéran Allahmu,’ supaya ngormati dina sang surya. Kanggo nutupi kakurangan paseksi Alkitab, dibutuhaké cara-cara liya. Sawijining panyengkuyung dina Minggu kang kebak semangat, kang watara ing pungkasan abad kaping rolas ngunjungi pasamuwan-pasamuwan ing Inggris, ditentang déning para seksiné bebener kang setya; lan awit usahané tanpa woh, dhèwèké banjur lunga saka nagara iku sawatara mangsa lan ngupaya sarana apa waé kanggo meksa piwulangé. Nalika dhèwèké bali, kakurangan iku wis kapenuhan, lan sajroning pakaryané sabanjuré dhèwèké ketemu kaluwihan kasil kang luwih gedhé. Dhèwèké nggawa bebarengan gulungan tulisan kang ngakoni asalé saka Gusti Allah piyambak, kang ngemot parentah kang dibutuhaké kanggo netepi dina Minggu, kanthi ancaman-ancaman kang nggegirisi kanggo medèni wong-wong kang ora manut. Dokumèn kang dianggep aji iki—palsu kang asor banget kaya dene pranatan kang disokongé—diarani wis tiba saka swarga lan kapanggih ing Yerusalem, ing ndhuwur mesbèh St. Simeon, ing Golgota. Nanging satemené, kraton kepausan ing Roma iku sumber asalé dokumèn mau. Tipu daya lan pamalson kanggo majengaké kakuwasan lan kamakmuran gréja, ing sadaya jaman wis dianggep sah déning hirarki kepausan.”

“Gulungan iku nglarang pegawean wiwit jam kaping sanga, yaiku jam telu soré, ing dina Setu sore, nganti srengéngé njedhul ing dina Senin; lan panguwasané diumumkanaké yèn wis dikukuhaké déning akèh mujijat. Kacarita yèn wong-wong sing nyambut gawé ngluwahi wektu sing wis ditemtokaké padha katempuh lumpuh. Ana sawijining tukang giling sing nyoba nggiling jagungé, weruh yèn, tinimbang glepung, metu banjir getih, lan rodha gilingan mau mandheg, sanajan banyuné mili banter banget. Ana sawijining wong wadon sing nempatké adonan ing pawon, nemokaké yèn adonan iku isih mentah nalika dijupuk metu, sanadyan pawoné panas banget. Wong wadon liyané, sing wis nyawisaké adonan kanggo dipanggang ing jam kaping sanga, nanging banjur mutusaké arep disingkiraké dhisik nganti dina Senin, nemokaké, ésuké, yèn adonan mau wis dadi roti-roti lan wis dipanggang déning pangwasaning Allah. Ana sawijining wong lanang sing manggang roti sawisé jam kaping sanga ing dina Setu, nemokaké, nalika nyuwil roti mau ésuké, yèn getih muncrat saka kono. Kanthi reriptaan sing tanpa nalar lan kebak takhayul kaya mengkono para panyengkuyung dina Minggu ngupaya netepaké kasucèné. (Delengen Roger de Hoveden, *Annals*, jil. 2, hlm. 526–530.)”

“Ing Skotlandia, kaya dene ing Inggris, pakurmatan kang luwih gedhé marang dina Minggu kaestokake kanthi nggabungaké karo iku sapérangan saka Sabat kuna. Nanging wektu kang diprentah supaya kasucekaké béda-béda. Sawijining edik saka raja Skotlandia mratélakaké manawa ‘Setu wiwit jam rolas awan kudu kaanggep suci,’ lan manawa ora ana wong siji waé, wiwit wektu iku nganti Senin ésuks, kena melu urusan kadonyan.—Morer, kaca 290, 291.

“Nanging sanadyan sakèhé upaya kanggo netepaké kasucèning dina Minggu, para papis piyambak kanthi terang-terangan ngakoni wewenang ilahi saka Sabat lan asal-usul manungsa saka pranatan kang wis nggantèni iku. Ing abad kaping nembelas sawijining konsili paus kanthi cetha mratélakaké: ‘Kabeh wong Kristen supaya éling yèn dina kapitu wis disucekké déning Allah, lan wis ditampa sarta ditindakaké, ora mung déning wong Yahudi, nanging uga déning kabèh liyané kang ngakun-akun nyembah Allah; senadyan kita wong Kristen wis ngowahi Sabaté wong-wong mau dadi Dina Gusti.’—Ibid., kaca 281, 282. Wong-wong kang nyampuri angger-angger ilahi iku ora padha ora mangerti sipaté pakaryané. Wong-wong mau kanthi sengaja ngluhuraké awaké dhéwé ngungkuli Allah.”

“Gambaran ingkang nggegirisi bab kawicaksananipun Roma tumrap tiyang-tiyang ingkang boten sarujuk kaliyan piyambakipun kaparingaken wonten ing panganiaya ingkang dawa lan kebak getih dhateng tiyang Waldenses, sawatawis ing antawisipun punika para pamaos dina Sabat. Liyanipun nandhang sangsara kanthi cara ingkang sami amargi kasetyanipun dhateng pepakon kaping sekawan. Sajarah gréja-gréja ing Etiopia lan Abyssinia mliginipun pinunjul tegesipun. Ing satengahing pepetenging Jaman Peteng, tiyang-tiyang Kristen ing Afrika Tengah sirna saking pandelengan lan kasupakaken déning jagad, lan ngantos pirang-pirang abad suwéné piyambakipun ngraosaken kamardikan wonten ing nindakaken pracayanipun. Nanging ing wekasanipun Roma mangertos wontenipun piyambakipun, lan kaisar Abyssinia boten dangu kapusan dhateng pangaken bilih paus punika wakiling Kristus. Sasampunipun punika tumuli wonten konsesi-konsesi sanès.”

Ana sawijining dhawuh kang katokaké kang nglarang pangreksaning dina Sabat kanthi paukuman kang paling abot. (Delengen Michael Geddes, *Church History of Ethiopia*, kaca 311, 312.) Nanging tatanan kejem kapapaan enggal dadi rakit kang banget nyiksa, nganti wong Abyssinia netepaké arep mecah rakit iku saka guluné. Sawisé perjuangan kang nggegirisi, para penganut Roma diusir saka tanah panguwasané, lan iman kuna dipulihaké manèh. Pasamuwan-pasamuwan padha bungah marga saka kamardikané, lan wong-wong mau ora nate lali marang piwulang kang wis padha tanpa ngenani penipuan, fanatisisme, lan kakuwatan despotis saka Roma. Ana ing sajroning nagaraé kang kapencil, wong-wong mau wareg tetep manggon, ora kawruhan déning sakèhé jagad Kristen liyané.

Pasamuwan-pasamuwan ing Afrika ngugemi dina Sabat kaya dene pasamuwan kapapal nindakaké sadurungé murtadé dadi sampurna. Nalika padha netepi dina kapitu kanthi miturut dhawuhing Allah, padha nyingkiri pagawéan ing dina Minggu manut pakulinan

pasamuwan. Sawisé éntuk kakuwasan kang paling luhur, Roma wis ngidak-idak Sabaté Allah kanggo ngluhuraké duwèké dhéwé; nanging pasamuwan-pasamuwan ing Afrika, kang kapethelik meh sèwu taun lawasé, ora mèlu ing pamurtadan iki. Nalika digawa ana ing sangisoré pangwasaning Roma, padha dipeksa nyingkiraké kang sejati lan ngluhuraké sabat kang palsu; nanging sawisé padha olèh kamardikané manèh, banjur padha bali marang katumemen marang pepakon kaping papat.

“Cathetan-cathetan jaman kapungkur iki kanthi cetha nglairake memungsuhané Roma marang Sabat kang sejati lan marang para pambéla Sabat iku, sarta cara-cara kang digunakaké déning Roma kanggo ngormati pranatan kang digawé déning dheweke piyambak. Pangandikané Allah mulang manawa prastawa-prastawa iki bakal kaulang manèh nalika wong-wong Katolik Roma lan Protestan padha manunggal kanggo ngluhuraké dina Minggu.

Ramalan ing Wahyu 13 nyatakaké yèn kakuwasan sing diwakili déning kéwan galak sungu kaya cempe bakal njalari “bumi lan para sing manggon ana ing kono” nyembah kapausan—ing kéné dilambangaké déning kéwan galak “kaya macan tutul.” Kéwan galak loro sunguné iku uga bakal ngandika “marang para sing manggon ana ing bumi, supaya padha gawé gambar kanggo kéwan galak iku;” lan, saliyané iku, bakal mrentah kabèh wong, “cilik lan gedhé, sugih lan mlarat, wong mardika lan batur-tukon,” supaya padha nampa tengeré kéwan galak iku. Wahyu 13:11–16. Wis katuduhaké yèn Amerika Sarékat iku kakuwasan sing diwakili déning kéwan galak sungu kaya cempe, lan yèn ramalan iki bakal kaleksanan nalika Amerika Sarékat ngetrapaké pangreksan dina Minggu, sing déning Roma diakoni minangka pratandha mirunggan saka kadhaulatané. Nanging ing pakurmatan iki marang kapausan, Amerika Sarékat ora bakal piyambakan. Pangaribawané Roma ing nagara-nagara sing biyèn tau ngakoni pangwasané isih adoh saka karusakan. Lan ramalan ngramalaké pamulihan kakuwasané. “Aku weruh salah siji endhasé kaya tatu nganti mati; lan tatu sing matèni iku waras manèh: lan saindenging jagad padha gumun ngetutaké kéwan galak iku.” Ayat 3. Tibané tatu sing matèni iku nuduhaké ambruké kapausan ing taun 1798. Sawisé iku, mangkono pangandikané nabi, “tatu sing matèni iku waras manèh: lan saindenging jagad padha gumun ngetutaké kéwan galak iku.” Paulus kanthi cetha nyatakaké yèn “manungsa dosa” bakal tetep lumaku nganti tekan rawuh kaping pindhoné. 2 Tesalonika 2:3–8. Nganti tumeka pungkasaning wekasan, dhèwèké bakal nerusaké pakaryan pangapusan. Lan panulis Wahyu uga mratélakaké, isih ngrujuk marang kapausan: “Kabèh wong sing manggon ana ing bumi bakal nyembah marang dhèwèké, yaiku wong-wong sing jenengé ora katulis ana ing kitab kauripan.” Wahyu 13:8. Ing Donya Lawas lan Donya Anyar, kapausan bakal nampa pakurmatan lumantar pangurmatan sing diwènèhke marang pranatan dina Minggu, sing mung ngadeg ing dhuwur wewenangé Gréja Roma.

“Wiwit saka tengahing abad kaping sangalas, para sinau wangsit ing Amérika Sarékat wus ngaturaké paseksi iki marang jagad. Ing prastawa-prastawa sing saiki lagi kalakon, katon sawijining majeng kanthi rikat tumuju marang kasampurnaning ramalan iku. Ing antarané para guru Protestan ana panjongan panguwasa ilahi kang padha tumrap pangreksan dina Minggu, lan uga padha ora anané bukti Kitab Suci, kaya déné para

pamimpin kepausan sing ngreka kaelokan-kaelokan kanggo nggentèni papané parentah saka Gusti Allah. Panyatan yèn paukiman-paukumané Gusti Allah katibakaké marang manungsa awit saka panerakéané marang sabat-dina Minggu, bakal diambali manèh; malah saiki wis wiwit didhesekaké. Lan sawijining gerakan kanggo meksa panindak pangreksan dina Minggu saya rikat angsal lemah.”

“Gereja Roma punika nggumunaken ing kaprigelan lan kapinteran licikipun. Panjenenganipun saged maos punapa ingkang badhé kalampahan. Panjenenganipun ngentosi wekdalipun, amargi mirsani bilih pasamuwan-pasamuwan Protestan sami maringi pakurmatan dhateng piyambakipun lumantar panampiipun dhateng sabat palsu punika lan bilih sami nyawisaken dhiri kanggé meksa nindakaken punika kanthi sarana ingkang piyambakipun piyambak naté ginakaken ing jaman-jaman kapengker. Tiyang-tiyang ingkang nampik pepadhanging kayekten taksih badhé ngupadi pitulungan saking kakuwasan punika, ingkang nyebut dhirinipun piyambak tanpa lepat, supados ngluhuraken satunggaling pranatan ingkang asalipun saking piyambakipun. Sepinten gampilipun piyambakipun badhé rawuh maringi pitulungan dhateng para Protestan ing pakaryan punika boten angel kanggé diprakirakaken. Sinten ingkang langkung mangertos tinimbang para pemimpin kepausan babagan caranipun ngadhepi tiyang-tiyang ingkang boten mituhu dhateng pasamuwan?”

Pasamuwan Katulik Roma, kanthi sakèhé cabang lan jangkahané ing saindhenging jagad, mbentuk sawijining organisasi ageng ing sangisoré pangendhalèn lan sing dirancang kanggo ngladosi kapentingané dhampar kapausan. Yuta-yuta para penganuté, ing saben nagara ing saindhenging bumi, diwulang supaya nganggep awaké dhéwé kaiket déning kasetyan marang paus. Apa waé kabangsané utawa pamaréntahané, wong-wong mau kudu nganggep wewenangé pasamuwan luwih dhuwur tinimbang sakèhé panguwasa liyané. Sanadyan wong-wong mau bisa ngucap sumpah kang njanjèkaké kasetyané marang nagara, nanging ing balik iku ana prasetya mituhu marang Roma, sing mbébasaké wong-wong mau saka saben prasetya kang nalisir karo kapentingané.

“Sejarah nekseni bab upaya-upaya dheweke kang kebak siasat lan tanpa kendhat kanggo nyusupake awake menyang urusan bangsa-bangsa; lan sawisé olèh papan pijakan, banjur nglajengake ancas-ancase dhewe, sanajan nganti ngrusak para pangeran lan rakyat. Ing taun 1204, Paus Innocentius III njupuk saka Peter II, ratu Arragon, sumpah mirunggan ing ngisor iki: ‘Aku, Peter, ratu wong Arragon, ngakoni lan janji bakal tansah setya lan manut marang gustiku, Paus Innocentius, marang para penggantiné kang Katulik, lan marang Gréja Roma, sarta kanthi setya njaga karajaanku ana ing kasetyané marang dheweke, mbéla iman Katulik, lan nganiaya kebejatan sesat.’—John Dowling, *The History of Romanism*, b. 5, ch. 6, sec.”

“55. Pratelan iki selaras karo tuntutan-tuntutan ngenani kakuwasan paus Roma, ‘menawa sah tumrap dheweke kanggo nurunaké para kaisar saka kalungguhane’ lan ‘menawa dheweke bisa mbébasaké para kawula saka kasetyané marang para panguwasa kang ora adil.’—Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, cathetan 17.

“Lan becik dieling-eling, yèn kaluhuraning gumunggung Roma iku yèn dhèwèké ora tau owah. Prinsip-prinsip Gregory VII lan Innocent III isih dadi prinsip-prinsip Gréja Katulik Roma. Lan upamané dhèwèké nduwèni kakuwatan, dhèwèké mesthi bakal nindakaké iku kanthi semangat lan kekendelan sing padha gedhéné saiki kaya ing abad-abad kapungkur. Wong-wong Protestan sathithik banget mangertèni apa sing lagi ditindakaké nalika padha ngusulaké nampani pitulungané Roma ing pakaryan ngluhuraké dina Minggu. Nalika wong-wong mau ngarahaké manahé marang kaleksananing ancasé, Roma lagi ngupaya netepaké manèh kakuwatané, mbalèkaké kasuwargan kang wis ilang. Yèn sapisan waé prinsip iku ditegakké ing Amérika Sarékat, yèn gréja kena nggunakaké utawa ngendhalèkaké kakuwatan nagara; yèn pangibadahing agama kena dipaksa lumantar angger-angger sipil; cekaké, yèn wewenangé gréja lan nagara kudu nguwasani nurani, mula kamenangan Roma ing nagara iki mesthi katitahaké.”

“Pangandikané Allah wis maringi pepéling bab bebaya sing wis ngancam; manawa bab iki ora digatèkaké, jagad Protestan bakal ngerti apa sakteméné ancas-ancasé Roma, mung nalika wis kasep kanggo uwal saka jerat. Dhèwèké kanthi meneng-meneng lagi tuwuh dadi kuwasa. Piwasané lagi ngetokaké pangaruhé ana ing balé-balé législatif, ing gréja-gréja, lan ing ati-atiné manungsa. Dhèwèké lagi numpuk bangunan-bangunané sing luhur lan gedhé, ana ing papan-papan sing ndhelik, ing kono panganiaya-panganiyané biyèn bakal diulang manèh. Kanthi sesidheman lan tanpa disumurupi, dhèwèké lagi nguwataké pasukan-pasukané kanggo nglajengaké ancasé dhéwé nalika tekan mangsané kanggo nyabet. Kabèh sing dikarepaké mung panggonan sing nguntungaké, lan iki wis lagi diwènèhaké marang dhèwèké. Ora suwé manèh kita bakal weruh lan bakal ngrasakaké apa ancasé unsur Roma iku. Sapa waé sing pracaya lan manut marang pangandikané Allah, bakal nampa cela lan panganiaya marga saka iku.” *The Great Controversy*, 563–581.